

Решение № 91 от 16.04.2018 г. на ВКС по гр. д. № 3513/2017 г., IV г. о., ГК, докладчик съдията Велислав Павков

чл. 290 ГПК,

чл. 38, ал. 1 ЗЗД,

чл. 141, ал. 1, изр. 3 ТЗ и

чл. 235, ал. 4 ТЗ

Производството е по реда на чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на [фирма] против решение № 2372/10.04.2017 г., постановено по гр. д. № 7270/2015 г. от Софийски градски съд, II-в състав.

Ответникът оспорва касационната жалба, с писмен отговор, като в открито съдебно заседание не изпраща представител. Представил е писмена защита.

Касационното обжалване е допуснато с определение № 57/25.01.2018 г. на състава на ВКС. Правен въпрос, обосновал допустимостта на касационното обжалване е, приложима ли е забраната за договаряне сам със себе си на разпоредбата на чл. 38, ал. 1, предл. първо ЗЗД в случай на физическо лице, което е органен представител на търговско дружество лично със себе си като физическо лице, а не като органен представител на друго юридическо лице. Касационното обжалване е допуснато в хипотезата на чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК.

По отговора на правния въпрос, състава на ВКС приема следното:

Приложимостта на разпоредбата на чл. 38, ал. 1 ЗЗД в тясната хипотеза на предл. 2 /при т.нар. "множествено представителство"/ към органното представителство на търговските дружества, когато се касае за сключване на търговска сделка от едно и също лице като органен представител на две търговски дружества, е отречена с постановената задължителна съдебна практика - ТР № 3/15.11.13 г. по тълк. д. № 3/13 г. на ОСГТК на ВКС. Със същото е прието, че доколкото органият представител на търговското дружество е неделима част от самото юридическо лице, нему е признато правото волята му, като физическо лице, да бъде счетена във външните отношения за воля на юридическото лице. Към спора, повдигнат по настоящото дело, тази практика е неотнормима, доколкото той касае приложението на първото предложение на чл. 38, ал. 1 ЗЗД към сделка на разпореждане с недвижим имот на търговско дружество с ограничена отговорност, извършена между дружеството, чрез неговия управител и последния като физическо лице - приобретател на имота. Предоставените на управителя на О. по силата на закона представителни функции /а не пълномощия по смисъла на общите разпоредби на гражданското право/ са свързани с осъществяването на търговската дейност на дружеството и поради това - с участието му в търговския оборот. Необходимостта от това да бъде гарантирана сигурността на последния в съответствие и с изискванията на европейското законодателство /чл. 9, ал. 1 от Първа директива на ЕС 68/151/ е наложило установяване по законодателен път на непротивопоставимост на въведените с дружествения договор или по решение на общото събрание ограничения в представителните функции на дружествените органи - чл. 141, ал. 1, изр. 3 ТЗ и чл. 235, ал. 4 ТЗ /последната - касаеща акционерните дружества/. Недопустимостта на такова ограничаване е с оглед защитата на третите лица, участници в оборота, на които вътрешните за дружеството отношения са чужди. Тъй като при изразяване на воля за сключване на сделка от едно и също физическо лице в качеството му на управител на две различни търговски дружества, всяко от тях представлява самостоятелно обособен правен субект и поради това е външно за отношенията между другото и неговия управител лице, приложението на забраната на чл. 38, ал. 1 пр. 2 ЗЗД се изключва от специалните норми на

чл. 141, ал. 1, изр. 3 ТЗ и чл. 235, ал. 4 ТЗ. По отношение на двете търговски дружества и на всички останали трети за сделката лица тя поражда действие, а евентуални вредоносни за всяко от тях последици от нея в отношенията му с неговия управител се уреждат по правилата за т.нар. "управителски деликт".

Различно е разрешението на въпросът за приложението на чл. 38, ал. 1 ЗЗД в хипотезата на предл. 1 в случаите, когато управителят на търговското дружество сключва договор от негово име със самия себе си в качеството си на физическо лице. Правоотношението между търговското дружество с ограничена отговорност и неговия управител възниква по силата на овластяване - с договор за възлагане на управлението /чл. 141, ал. 7 ТЗ/, който се сключва след решение на Общото събрание и се урежда по правилата на договора за поръчка по ЗЗД. Независимо, че представителната му власт не възниква нито от разпоредба на закона, нито чрез упълномощаване /чл. 36 ЗЗД/, вътрешните отношения между дружеството и него като физическо лице са отношения между представляван и представител, доколкото управителят действа от името и за сметка на дружеството, като придобива права и поема задължения, възникващи направо за последното, както е в случаите при пълномощие, съгласно разпоредбата на чл. 292, ал. 1 ЗЗД. Сключвайки с представляваното от него дружество облигационна или вещно-прехвърлителна сделка като физическо лице, в тези отношения управителят встъпва като самостоятелен гражданскоправен субект, воден от собствен интерес. Поради това спрямо него са приложими общите граждански разпоредби, включващи и забраната на чл. 38, ал. 1, предл. 1 ЗЗД да договаря в лично качество с представляваното от него лице.

По тези съображения на поставения правен въпрос следва да бъде отговорено, че в случаите на договаряне на органен представител на търговско дружество от името на дружеството лично със себе си намира приложение забраната на чл. 38, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД.

В този смисъл е и практиката на ВКС, отразена както с мотивите на ТР № 3/2013 г. на ОСГТК на ВКС, така и решения на ВКС, постановени по реда на чл. 290 ГПК, след постановяването на тълкувателното решение - решения № 217/10.03.2017 г. по т. д. № 2296/2015 г. на ТК на ВКС, I-во т. отд и № 14/27.01.2017 г. по т. д. № 1453/2014 г. на II т. отд на ВКС /цитирани в изложението на касационните основания от касатора относно допустимостта на касационното обжалване/ и др., която се споделя и от настоящия състав на ВКС.

По касационната жалба, състава на ВКС приема следното:

Съдът е приел, че договора сам по себе си не съдържа конкретна уговорка относно размера на възнаграждението, без каквато не би имало завършен действителен договор, но такава се съдържа в документа, озаглавен "допълнително споразумение към трудов договор", като въз основа на това съдът е приел, че двата документа в своята общност изпълват съдържанието и представляват единен трудов договор. Прието е, че връзката между двата документа е несъмнена, като датата и страните съвпадат, а в чл. 5.1. на първия документ се съдържа изрична препратка към втория като неразделна част. Освен това е посочено, че във втория изрично е посочено, че се издава на основание чл. 5.1. от трудовия договор, като относно сроковете за плащане е налице препратка към чл. 5.2. от трудовия договор, а чл. 5.2. от първия документ действително съдържа уговорки относно падежа на възнаграждението, във втория документ е спомената датата на първия; не и неговия номер, което предполага на същата дата да не е сключван друг трудов договор между страните.

Тези изводи на съда са законосъобразни и съдът правилно и обосновано е приел, че за посочения в решението исков период, между страните е съществувало трудово правоотношение и е разгледал иска за недействителността на трудовия договор от 3.01.2012 г., на основание чл. 74 КТ.

По този иск, съдът е приел, че разпоредбата на чл. 38 ЗЗД, въвеждаща законово ограничение на представителната власт, е неотнормирана към несъщинското, органно представителство. Конструкцията на чл. 38 ЗЗД предполага наличието на два отделни субекта; единият от тях може да преодолее забраната. Прието е, че управителят на търговско дружество обаче е част от структурата и изразява волята на дружеството, а не своя собствена (за разлика от пълномощника) и въз основа на горното, съдът е приел, че дружеството може, действайки чрез управителя, да сключи договор с различно от дружеството лице, а именно с управителя, като физическо лице.

Този извод на съда е незаконосъобразен. С оглед изложеното в отговора на правия въпрос, посочен по-горе, сключвайки с представляваното от него дружество сделка като физическо лице, по силата на която

възникват трудовоправни правоотношения между представляваното от лицето дружество и същото лице, като страна по това правоотношение в качеството му на служител - физическо лице, в тези отношения управителят встъпва като самостоятелен гражданско-правен субект, воден от собствен интерес. Поради това спрямо него са приложими общите граждански разпоредби, включващи и забраната на чл. 38, ал. 1 предл. 1 ЗЗД да договаря в лично качество с представляваното от него лице. По тези съображения, на основание чл. 74, ал. 1 КТ, трудовия договор е недействителен, поради противоречие с разпоредбата на чл. 38, ал. 1 ЗЗД, въвеждаща забрана за договаряне в лично качество с представляваното от лицето дружество. Доколкото по отношение на недействителността, предвидена в разпоредбата на чл. 74 КТ се прилагат субсидиарно правилата на ЗЗД, наличието на противоречие със закона, посочено по-горе, при сключването на трудовия договор, предмет на иска, води до недействителност на същия, конкретно до неговата нищожност.

Предвид изложеното, решението на въззивния съд в частта, с която е потвърдено решението на първоинстанционния съд, с което е отхвърлен евентуално предявения иск с правно основание чл. 74 КТ следва да се отмени, като се постанови ново решение, с което се прогласи нищожността на трудовия договор на соченото от ищеца основание - чл. 74, ал. 1 КТ.

С оглед изхода на спора, в полза на ищеца следва да се присъдят разноски за производството, като доколкото е основателен евентуално предявения иск, при наличието на обективно съединяване на исковете, то разноските следва да се присъдят в размер на половината от сторените за производството пред трите инстанции, в размер на 1095 лева, в т.ч. възнаграждение за един адвокат за първата инстанция, доколкото са представени два договора за правна защита и съдействие за производството пред районния съд.

Водим от горното, състава на ВКС

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 2372/10.04.2017 г., постановено по гр. д. № 7270/2015 г. от Софийски градски съд, II-в състав в частта, с която е потвърдено решение № II-54-220/13.11.2014 г., постановено по гр. д. № 26094/2013 г. от СРС, 54-ти състав, с която е отхвърлен предявеният от [фирма] иск с правно основание чл. 74, ал. 1 КТ, като вместо него постановява:

ПРОГЛАСЯВА нищожността на трудов договор № 75/3.01.2012 г., сключен между [фирма] и Н.-Е. П. Р. за длъжността "бизнес консултант информационни технологии", на основание чл. 74, ал. 1, КТ вр. чл. 38, ал. 1 ЗЗД.

ОСТАВЯ В СИЛА решението в останалата част.

Осъжда Н.-Е. П. Р. да заплати на [фирма] на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата 1095 /хиляда и деветдесет и пет/ лева.

Решението е окончателно.